basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

REKENINGKUNDE

FEBRUARIE/MAART 2018

PUNTE: 300

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 18 bladsye en 'n 16 bladsy-antwoordeboek.

Kopiereg voorbehou

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur en volg dit noukeurig.

1. Beantwoord AL die vrae.

2. 'n Spesiale ANTWOORDEBOEK word verskaf waarin jy AL die vrae moet beantwoord.

3. Toon AL die bewerkings om deelpunte te verdien.

4. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.

5. Jy mag 'n donker potlood of blou/swart ink gebruik om die vrae te beantwoord.

6. Alle bewerkings moet tot EEN desimale punt getoon word, waar van toepassing.

7. Skryf netjies en leesbaar.

8. Gebruik die inligting in die tabel hieronder as 'n riglyn wanneer jy die vraestel beantwoord. Probeer om NIE daarvan af te wyk NIE.

VRAAG 1: 40 punte; 25 minute	
Onderwerp:	**Hierdie vraag integreer:**
Debiteureversoening en BTW	**Finansiële rekeningkunde** Debiteureversoening BTW-berekeninge **Bestuur van hulpbronne** Interne beheer en etiek

VRAAG 2: 35 punte; 20 minute	
Onderwerp:	**Hierdie vraag integreer:**
Voorraadwaardasie en Interne Beheer	**Bestuur van hulpbronne** EIEU en geweegdegemiddelde-waardasie-metodes Interne beheer

VRAAG 3: 45 punte; 25 minute	
Onderwerp:	**Hierdie vraag integreer:**
Vervaardiging	**Bestuursrekeningkunde** Produksiekostestaat Gelykbreekontleding **Bestuur van hulpbronne** Interne beheer

VRAAG 4: 65 punte; 40 minute	
Onderwerp:	**Hierdie vraag integreer:**
Balansstaat en Ouditverslag	**Finansiële rekeningkunde** Begrippe Balansstaat en notas **Bestuur van hulpbronne** Ouditproses

VRAAG 5: 70 punte; 45 minute	
Onderwerp:	**Hierdie vraag integreer:**
Vaste Bates, Kontantvloei en Vertolking	**Finansiële rekeningkunde** Kontantvloeistaat Vertolking van finansiële inligting **Bestuur van hulpbronne** Vaste bates

VRAAG 6: 45 punte; 25 minute	
Onderwerp:	**Hierdie vraag integreer:**
Geprojekteerde Inkomstestaat	**Bestuursrekeningkunde** Berekeninge Vertolking van begrotingsinligting **Bestuur van hulpbronne** Interne beheerprosesse

VRAAG 1: DEBITEUREVERSOENING EN BTW (40 punte; 25 minute)

1.1 **DEBITEURE-OUDERDOMSANALISE**

Die inligting hieronder het betrekking op Witbank Hardeware.

GEVRA:

1.1.1 Verduidelik waarom die debiteure-ouderdomsanalise as 'n doeltreffende interne beheermaatreël beskou word. Noem EEN punt. (2)

1.1.2 Verduidelik TWEE verskillende probleme wat deur die debiteure-ouderdomsanalise uitgelig word. Verskaf in ELKE geval die naam van 'n debiteur en syfer(s). (6)

INLIGTING:

A. Debiteure word 30 dae gegun om hulle rekeninge te vereffen.

B. Debiteure-ouderdomsanalise op 31 Oktober 2017:

DEBITEURE	KREDIET-LIMIET	BEDRAG VERSKULDIG	HUIDIGE MAAND	30 DAE	60 DAE	90 DAE
Z Zulu	6 000	5 000	2 100	2 900		
P Botha	3 500	4 200	3 800	400		
M Valley	7 000	1 450	500			950
S Walker	13 000	12 500	1 000	3 000	4 500	4 000
O Klein	3 000	3 000	1 900		1 100	
		26 150	9 300	6 300	5 600	4 950
		100%	36%	24%	21%	19%

1.2 **DEBITEUREVERSOENING**

Inligting uit die rekords van Amber Handelaars vir November 2017 word voorgehou. Enkele foute en weglatings is opgemerk. Sien inligting B.

GEVRA:

1.2.1 Bereken die korrekte Debiteurekontrolesaldo op 30 November 2017. Toon syfers en dui '+', '–' of 'Geen verandering nie' by ELKE aansuiwering aan. (7)

1.2.2 Bereken die korrekte totaal van die debiteurelys op 30 November 2017. (10)

INLIGTING:

A. Saldo's op 30 November 2017 voor foute en weglatings:

(i) Debiteurekontrole, R25 700

(ii) Debiteurelys:

	DEBIET	KREDIET
L Nkosi	R5 700	
S Muller	R11 100	
M Welthagen		R1 900
B Sandleni	R15 900	
	R32 700	R1 900

B. Foute en weglatings:

(i) Die totaal van die Debiteurejoernaal is met R2 700 te min bereken.

(ii) Rente van R350 moet op die agterstallige rekening van S Muller gehef word.

(iii) 'n Bedrag van R3 100, ontvang van L Nkosi, is foutief as R1 300 in die Kontantontvangstejoernaal geboekstaaf en as sulks na die Algemene Grootboek en die Debiteuregrootboek oorgeboek.

(iv) Handelsvoorraad deur B Sandleni teruggestuur, is na die verkeerde kant van sy Debiteuregrootboekrekening oorgeboek, R1 200.

(v) Geen inskrywing is gemaak vir 'n kredietverkoopfaktuur wat aan M Welthagen uitgereik is nie, R1 500.

1.3 **BTW**

Die inligting het betrekking op Aqua Winkels vir die BTW-tydperk geëindig 31 Julie 2017. Nomvula Sithole is die eienaar van die onderneming. Alle goedere verkoop, is onderhewig aan 14% BTW.

GEVRA:

1.3.1 Bereken die BTW-bedrag wat op 31 Julie 2017 óf ontvangbaar van is óf aan SAID betaalbaar is. (11)

1.3.2 Nomvula het goedere met 'n merkprys van R35 000 by Beta Verskaffers bestel.

Die verkoopsdirekteur van Beta Verskaffers, Jim Frow, het aangebied om hierdie goedere vir R15 000 aan Nomvula te verkoop, op voorwaarde dat hulle nie 'n faktuur hoef uit te reik nie.

Lewer kommentaar op die aanbod wat Jim gemaak het. Noem TWEE punte. (4)

INLIGTING:

A. Bedrag op 1 Julie 2017 deur SAID verskuldig, R27 200.

B. **Bedrae uit die Joernale op 31 Julie 2017:**

BESONDERHEDE	BTW UITGESLUIT	BTW-BEDRAG	BTW INGESLUIT
Totale verkope	R495 000	R69 300	R564 300
Aankope van voorraad	159 000	22 260	181 260
Voorraad deur debiteure teruggestuur	15 000	**?**	17 100
Oninbare skulde	**?**	**?**	34 200

C. Die volgende transaksies is nie in berekening gebring nie:

- Voorraad deur eienaar geneem, kosprys R9 000 (BTW uitgesluit).
- BTW op korting wat van verskaffers ontvang is. Totale korting ontvang, beloop R33 630.

40

VRAAG 2: VOORRAADWAARDASIE EN INTERNE BEHEER

(35 punte; 20 minute)

2.1 Kies die korrekte woord(e) uit dié wat tussen hakies gegee word. Skryf slegs die woord(e) langs die vraagnommer (2.1.1–2.1.3) in die ANTWOORDEBOEK neer.

2.1.1 Goedere aangekoop word in die deurlopende voorraadstelsel as 'n (bate/uitgawe) vir die onderneming geboekstaaf. (1)

2.1.2 Die (spesifieke-identifikasie/geweegdegemiddelde)-voorraadwaardasie-metode is die geskikste vir unieke produkte met hoë waarde. (1)

2.1.3 Koste van verkope word gewoonlik aan die einde van die finansiële jaar in die (periodieke/deurlopende) voorraadstelsel bereken. (1)

2.2 **MONGI HANDELAARS**

Jy word voorsien van inligting met betrekking tot Mongi Handelaars. Die onderneming verkoop een soort plastiektafel. Hulle finansiële jaar eindig op 31 Desember. Die onderneming gebruik die EIEU-metode om hulle voorraad te waardeer. Hulle gebruik die periodieke voorraadstelsel.

GEVRA:

2.2.1 Bereken die waarde van die slotvoorraad op 31 Desember 2017 volgens die EIEU-metode. (6)

2.2.2 Bereken die volgende vir die jaar geëindig 31 Desember 2017:

- Koste van verkope
- Bruto wins (8)

2.2.3 Die eienaar oorweeg dit om die voorraadwaardasiemetode na die geweegdegemiddelde-metode te verander.

- Bereken die waarde van die eindvoorraad op 31 Desember 2017 deur die geweegdegemiddelde-metode te gebruik. (6)
- Wat sal die effek op die bruto wins wees indien die eienaar na hierdie waardasiemetode verander? Verskaf syfers. (3)

INLIGTING:

A. Voorraad:

DATUM	GETAL EENHEDE	PER EENHEID	TOTALE WAARDE
1 Januarie 2017	540	R350	R189 000
31 Desember 2017	440	**?**	**?**

B. Aankope en terugsendings in 2017:

Aankope:						
DATUM	**GETAL EEN-HEDE**	**PER EENHEID**	**TOTALE AANKOPE**	**VRAGGELD PER EENHEID**	**TOTALE VRAG-GELD**	**TOTALE AANKOOP-KOSTE**
31 Mrt.	550	R370	R203 500		R13 750	R217 250
30 Jun.	900	R380	R342 000		R22 850	R364 850
30 Sep.	500	R350	R175 000	R25	R12 500	R187 500
30 Nov.	300	R400	R120 000	R30	R9 000	R129 000
Totale	**2 250**		**R840 500**		**R58 100**	**R898 600**

Terugsendings:					
DATUM	**GETAL EEN-HEDE**	**PER EENHEID**	**TOTALE TERUGSENDINGS**	**VRAGGELD PER EENHEID**	**TOTALE VRAGGELD**
5 Jul.	50	R380	R19 000	0	0
Hierdie terugsendings is van die aankope van Junie 2017. Daar is geen terugbetaling van vraggeld nie.					

C. Verkope:

2 300 eenhede teen R600 elk = R1 380 000

2.3 **INTERNE BEHEER**

Jy word voorsien van inligting met betrekking tot Leno Meubileerders. Hulle verkoop tafels, stoele en beddens slegs vir kontant. Die eienaar is bekommerd dat die syfers verskaf, swak interne beheer en besluitneming toon.

Identifiseer EEN probleem vir elke produk. Haal syfers aan. Gee in ELKE geval raad oor hoe om die probleem op te los. (9)

INLIGTING:

Inligting uit die rekords vir die finansiële jaar:

	TAFELS	**STOELE**	**BEDDENS**
Aanvangsvoorraad (eenhede)	50	209	300
Eenhede aangekoop	670	2 390	380
Eenhede verkoop	600	2 400	480
Eenhede volgens fisiese telling by jaareinde	90	199	200
Verkoopprys per eenheid	R1 500	R800	R3 000
Totale verkope (bedrae werklik gedeponeer)	R900 000	R1 800 000	R1 440 000

35

VRAAG 3: VERVAARDIGING **(45 punte; 25 minute)**

3.1 **GLAMOUR ROKSKEPPINGS**

Glamour Rokskeppings vervaardig een soort damesrok. Die finansiële jaar het op 28 Februarie 2017 geëindig.

GEVRA:

3.1.1 Stel die Produksiekostestaat op vir die jaar geëindig 28 Februarie 2017. (21)

3.1.2 Bereken die netto wins vir die jaar geëindig 28 Februarie 2017. (7)

INLIGTING:

A. Voorraadsaldo's, onder andere, geneem uit die Algemene Grootboek:

	28 FEBRUARIE 2017	1 MAART 2016
Goedere-in-bewerking-voorraad	**?**	R76 000
Klaarproduktevoorraad	R190 000	R110 000

B. Inligting geneem uit die finansiële rekords op 28 Februarie 2017:

Administrasiekoste	R259 010
Grondstofkoste/Direkte materiaalkoste	918 550
Fabrieksbokoste	227 240
Verkoop- en verspreidingskoste	410 000
Netto lone aan fabriekwerkers betaal (direkte arbeid)	753 300
SAID: LBS	48 600
WVF-aftrekkings	1%
Verkope	**?**
Koste van verkope	1 860 000

C. Die volgende inligting is nie in berekening gebring nie:

- 'n Probleem met betrekking tot die waardasie van die eindvoorraad van grondstowwe is geïdentifiseer: 5 000 meter materiaal voorhande, met 'n eenheidskoste van R2,75 per meter, is foutiewelik as R3,80 per meter geboekstaaf. Dit moet reggestel word.
- Huuruitgawe is uit die bostaande syfers weggelaat. Totale huur wat vir die finansiële jaar betaal is, het R87 100 beloop. Die huur vir Maart 2017 is vooruit betaal. Die huur is op 1 Desember 2016 met R650 verhoog. 80% van hierdie uitgawe moet aan die fabriek toegeken word en die res moet as 'n kantooruitgawe beskou word.
- Die werkgewer dra 1% namens die werknemers tot WVF by.

D. Die onderneming gebruik 'n winsopslagpersentasie van 75% op kosprys. Spesiale kortings van R85 000 is gedurende die finansiële jaar aan kontantklante gebied wat op grootmaat aangekoop het.

Kopiereg voorbehou

3.2 LIGHTING SOLUTIONS

George Mkize is die eienaar van Lighting Solutions, 'n vervaardigings-onderneming wat een soort energiebesparende gloeilamp vervaardig. Die finansiële jaar het op 31 Desember 2017 geëindig.

LET WEL:

- Produksie word gebaseer op bestellings ontvang; daarom is daar geen saldo's vir goedere-in-bewerking nie.
- Die huidige inflasiekoers is 8%.

GEVRA:

3.2.1 Bereken die fabrieksbokoste per eenheid vir die jaar geëindig 31 Desember 2017. (2)

3.2.2 Verduidelik waarom George nie bekommerd sal wees oor die toename van 28,1% in die totale veranderlike koste van R936 000 na R1 200 000 nie. (3)

3.2.3 Gee TWEE redes vir die toename in die verkoop- en verspreidingskoste per eenheid. (2)

3.2.4 George wil weet of die produksievlak vir hierdie finansiële jaar bevredigend is.

- Bereken die gelykbreekpunt vir die jaar geëindig 31 Desember 2017. (4)
- Lewer kommentaar op die produksievlak vir 2017. Noem TWEE punte. Haal syfers aan. (4)

3.2.5 Lighting Solutions oorweeg dit om grondstowwe in te voer omdat dit goedkoper en van 'n hoër gehalte is. Noem TWEE aspekte wat hulle moet oorweeg voordat hulle hul besluit finaliseer. (2)

INLIGTING:

Inligting uit die rekords van Lighting Solutions op 31 Desember:

	2017		2016	
	TOTAAL (R)	**EENHEIDS-KOSTE (R)**	**TOTAAL (R)**	**EENHEIDS-KOSTE (R)**
Vaste koste:	**575 000**	**11,50**	**428 400**	**10,20**
Fabrieksbokoste	395 000	**(3.2.1)**	310 800	7,40
Administrasiekoste	180 000		117 600	2,80
Veranderlike koste:	**1 200 000**	**24,00**	**936 600**	**22,30**
Direkte materiaalkoste	435 000	8,70	344 400	8,20
Direkte arbeidskoste	560 000	11,20	441 000	10,50
Verkoop- en verspreidingskoste	205 000	4,10	151 200	3,60
Verkoopprys per eenheid	R45,00		R41,50	
Getal eenhede vervaardig en verkoop	50 000		42 000	
Gelykbreekpunt (eenhede)	**?**		22 313	

45

VRAAG 4: BALANSSTAAT EN OUDITVERSLAG (65 punte; 40 minute)

4.1 Kies 'n beskrywing in KOLOM B wat by die term in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A–E) langs die vraagnommer (4.1.1–4.1.5) in die ANTWOORDEBOEK neer.

KOLOM A	KOLOM B
4.1.1 Inkomstestaat 4.1.2 Balansstaat 4.1.3 Kontantvloeistaat 4.1.4 Direkteursverslag 4.1.5 Onafhanklike ouditeursverslag	A 'n verduideliking van die bedrywighede van die maatskappy gedurende 'n finansiële jaar B toon of die aandeelhouers op die finansiële state kan staatmaak, of nie C toon die wins/verlies van die maatskappy vir die jaar D toon die uitwerking van die bedryfs-, finansierings- en beleggingsaktiwiteite op die kontantmiddele E toon die netto waarde van die maatskappy

(5 x 1) (5)

4.2 **ORBIT BPK.**

Verwys na die inligting uit die rekords van Orbit Bpk. vir die finansiële jaar geëindig 30 Junie 2017.

GEVRA:

4.2.1 Stel die volgende notas tot die Balansstaat op:

(a) Gewone aandelekapitaal (8)

(b) Behoue inkomste (11)

4.2.2 Voltooi die Balansstaat op 30 Junie 2017. Waar notas nie gevra word nie, toon ALLE bewerkings tussen hakies. (28)

4.2.3 Die HFB (hoof- finansiële beampte), Barry Wright, het die maatskappy oortuig om gedurende die volgende finansiële jaar 'n verdere 400 000 aandele by 'n nabye familielid terug te koop. Barry besit tans 1 904 400 aandele in hierdie maatskappy, wat 46% van die uitgereikte aandele is.

As 'n aandeelhouer, verduidelik jou bekommernis oor die voorgestelde terugkoop van aandele. Verskaf berekeninge om jou bekommernis te ondersteun. (6)

INLIGTING:

A. Uittreksel uit die boeke op 30 Junie 2017:

Vaste/Tasbare bates (drawaarde)	**?**
Vaste deposito: Marokko Bank	380 000
Gewone aandelekapitaal (1 Julie 2016)	3 150 000
Behoue inkomste (1 Julie 2016)	874 000
Bank (gunstig)	250 700
Lening: Helping Bank	302 400
Handelsvoorraad	478 000
Debiteurekontrole	317 000
Krediteurekontrole	239 800
Inkomste vooruit ontvang	6 600
SAID: Inkomstebelasting (voorlopige betalings)	390 000
Dividende op gewone aandele (tussentydse dividende)	630 000

B. Aandelekapitaal:

- Die onderneming het 'n gemagtigde aandelekapitaal van 6 000 000 aandele.
- 70% van die aandele is reeds op 1 Julie 2016 uitgereik.
- 60 000 gewone aandele is op 1 Desember 2016 by 'n ontevrede aandeelhouer teruggekoop. Die maatskappy het R3,50 per aandeel betaal. Dit is op 1 Desember 2016 betaal en geboekstaaf.

C. 'n Finale dividend van 22 sent per aandeel is op 30 Junie 2017 verklaar. Slegs aandele in die aandeleregister kwalifiseer vir finale dividende.

D. Die volgende aansuiwerings is nog nie in berekening gebring nie:

- Voorsiening vir oninbare skulde is op 5% van die uitstaande debiteure vasgestel.
- Versekering het 'n jaarlikse premie van R31 800 ingesluit, wat vir die tydperk 1 Oktober 2016 tot 30 September 2017 betaal is.

E. Die leningstaat van Helping Bank toon die volgende:

Saldo op 1 Julie 2016	R480 000
Terugbetalings gedurende finansiële jaar (rente ingesluit)	R177 600
Rente gekapitaliseer	R57 600
Saldo op 30 Junie 2017	**?**

R40 000 van die lening sal in die volgende finansiële jaar terugbetaal word.

F. Inkomstebelasting vir die jaar het R408 800 beloop. Dit is op 28% van die reggestelde netto wins bereken.

4.3 **OUDITVERSLAG: DF ONDERNEMINGS BPK.**

GEVRA:

4.3.1 Kies die korrekte woord(e) uit dié wat tussen hakies gegee word. Skryf slegs die woord(e) langs die vraagnommer (4.3.1(a)–4.3.1(b)) in die ANTWOORDEBOEK neer.

(a) Die ouditverslag word deur die (interne/eksterne) ouditeur voltooi. (1)

(b) Die (direkteure/aandeelhouers/ouditeurs) is vir die voorbereiding van die finansiële state verantwoordelik. (1)

4.3.2 Verwys na die ouditverslag hieronder.

(a) Die ouditverslag hieronder dui 'n (gekwalifiseerde/ ongekwalifiseerde) mening aan. (1)

(b) Verduidelik waarom die aandeelhouers oor hierdie ouditverslag bekommerd moet wees. Noem TWEE punte. (4)

INLIGTING:

UITTREKSEL UIT DIE OUDITVERSLAG VAN DF ONDERNEMINGS BPK.

Basis vir Kwalifisering van Mening
Brondokumente vir uitgawes ten bedrae van R550 000 kon nie opgespoor word nie.

Ouditmening
Na ons mening, behalwe vir die gevolge van die onbevestigde uitgawes beskryf in die paragraaf **Basis vir Kwalifisering van Mening**, is die finansiële state 'n redelike voorstelling van die finansiële posisie van die maatskappy op 30 Junie 2017 en die resultate van hulle bedrywighede en kontantvloei vir die jaar geëindig, in ooreenstemming met die Internasionale Finansiële Verslagdoeningstandaarde, en op die wyse soos deur die Maatskappywet (Wet 61 van 1973) van Suid-Afrika voorgeskryf.

65

VRAAG 5: VASTE BATES, KONTANTVLOEI EN VERTOLKING

(70 punte; 45 minute)

MAFOKO BPK.

Die gegewe inligting het betrekking op Mafoko Bpk. vir die finansiële jaar geëindig 28 Februarie 2017.

GEVRA:

5.1 **Verwys na Inligting A en Inligting B.**

Bereken die ontbrekende bedrae aangedui deur **(a)** tot **(c)** in die Vastebate-nota. (15)

5.2 Bereken die volgende bedrae in die Kontantvloeistaat:

5.2.1 Inkomstebelasting betaal (5)

5.2.2 Dividende betaal (3)

5.2.3 Netto verandering in kontant- en kontantekwivalente (4)

5.3 Voltooi die afdeling Kontantgevolge van Finansieringsaktiwiteite van die Kontantvloeistaat. (10)

5.4 Bereken die volgende finansiële aanwysers op 28 Februarie 2017:

5.4.1 Skuld-ekwiteit-verhouding (3)

5.4.2 Verdienste per aandeel (in sent) (3)

5.4.3 Opbrengs op gemiddelde aandeelhouersbelang (OOAB) (5)

5.5 Verduidelik waarom die direkteure gevoel het dat die 630 sent wat vir die terugkoop van die aandele aangebied is, 'n regverdige prys was. Haal TWEE finansiële aanwysers met syfers aan. (4)

5.6 Die direkteure het die dividenduitbetalingsbeleid vir die huidige finansiële jaar hersien.

5.6.1 Bereken die persentasie verdienste wat as dividende vir elke jaar verdeel is om hierdie verandering te toon. (4)

5.6.2 Gee EEN rede waarom die direkteure hierdie besluit geneem het. (2)

5.6.3 Verduidelik waarom die aandeelhouers dalk nie met die opbrengs wat hulle verdien het, tevrede sal wees nie. Haal 'n finansiële aanwyser of syfer(s) aan. (3)

5.7 Die Kontantvloeistaat toon enkele belangrike besluite wat die direkteurs geneem het.

Behalwe vir die dividende, identifiseer DRIE goeie besluite. Verduidelik die effek van elke besluit op die maatskappy. Haal syfers aan. (9)

INLIGTING:

A. Inligting uit die finansiële state op 28 Februarie:

	2017 R		**2016 R**	
Waardevermindering	**?**		**?**	
Rente-uitgawe	123 000		126 500	
Netto wins voor inkomstebelasting	422 500		157 500	
Netto wins na inkomstebelasting	295 750		113 400	
Vaste bates (drawaarde)	4 934 450		3 993 390	
Aandeelhouersbelang	**4 375 250**		**3 135 000**	
Gewone aandelekapitaal	4 117 500		3 000 000	
Behoue inkomste	257 750		135 000	
Niebedryfslaste	750 000		1 300 000	
Voorrade (slegs Handelsvoorraad)	288 000		363 000	
Debiteure	318 000		254 000	
Krediteure	287 000		367 000	
Kontant- en kontantekwivalente	2 500		245 000	
Oortrokke bankrekening	27 500		-	
SAID: Inkomstebelasting	5 200	(Kt.)	3 390	(Kt.)
Aandeelhouers vir dividende	98 000		50 000	

B. Vastebatenota:

Vaste bates bestaan slegs uit Geboue en Toerusting.

	GEBOUE	**TOERUSTING**
Drawaarde (01/03/2016)	2 866 990	1 126 400
Kosprys (01/03/2016)		2 200 000
Opgehoopte waardevermindering (01/03/2016)		(1 073 600)
Bewegings:		
Toevoegings	**(a)**	300 000
Verkope		**(c)**
Waardevermindering		**(b)**
Drawaarde (28/02/2017)		1 058 520
Kosprys (28/02/2017)		
Opgehoopte waardevermindering (28/02/2017)		

- Bykomende toerusting is op 1 Junie 2016 aangekoop.
- Uitbreidings van die gebou is op 31 Augustus 2016 voltooi.
- Ou toerusting is op 28 Februarie 2017 teen drawaarde verkoop.
- Toerusting word teen 20% p.j. volgens die verminderdesaldo-metode verminder.

C. Aandelekapitaal en dividende

- Die maatskappy is met 'n gemagtigde aandelekapitaal van 1 000 000 gewone aandele geregistreer.
- Op 1 Maart 2016 is 500 000 aandele reeds uitgereik. 'n Verdere 200 000 aandele is op hierdie datum uitgereik.
- 'n Tussentydse dividend van R70 000 is op 31 Augustus 2016 betaal.
- 25 000 gewone aandele is op 28 Februarie 2017 teen R6,30 per aandeel uit die boedel van 'n oorlede aandeelhouer teruggekoop. Die gemiddelde uitreikprys op hierdie stadium was R6,10.
- 'n Finale dividend is op 28 Februarie 2017 verklaar.

D. Finansiële aanwysers op 28 Februarie:

	2017	**2016**
Skuld-ekwiteit-verhouding	**?**	0,4:1
Verdienste per aandeel	**?**	23 sent
Dividend per aandeel	24 sent	20 sent
Opbrengs op gemiddelde aandeelhouersbelang	**?**	3,6%
Opbrengs op totale kapitaal aangewend	11,4%	6,4%
Netto batewaarde per aandeel	648 sent	627 sent
Markprys van aandele (die JSE)	640 sent	630 sent
Rentekoers op lenings	12%	11%
Rente op vaste deposito's	9%	8%

70

VRAAG 6: GEPROJEKTEERDE INKOMSTESTAAT (45 punte; 25 minute)

Jy word voorsien van inligting met betrekking tot Mabuso Outo-herstelwerk vir die tydperk 1 Maart 2018 tot 30 April 2018. Die onderneming word deur Vusi Mabuso besit.

- Alle transaksies is streng kontant.
- Die finansiële jaar eindig op 30 April elke jaar.
- Die onderneming herstel voertuie waarvoor hulle diensfooie hef.
- Indien die herstelwerk nuwe onderdele vereis, word dit afsonderlik op elke klant se rekening gesit.
- Verbruiksgoedere word vir die herstel van voertuie gebruik. Hierdie items is gratis.

GEVRA:

6.1 Bereken die:

6.1.1 Winsopslagpersentasie op onderdele gebruik in die Geprojekteerde Inkomstestaat vir Maart 2018 (3)

6.1.2 % afname in die diensfooi-inkomste wat in April 2018 verwag word (3)

6.1.3 Bykomende ruimte (in vierkante meter) wat die onderneming vanaf April 2018 sal huur (4)

6.1.4 Rentekoers op die vaste deposito (5)

6.2 Lewer kommentaar op die beheer van voorraad en verduidelik hoe Vusi beoog om dit reg te stel. Haal syfers aan. (4)

6.3 Vusi oorweeg veranderinge aan die vaste bates wat deur die onderneming besit word.

6.3.1 Vusi dink daaraan om die sakeperseel te koop eerder as om dit te huur. Noem EEN voordeel en EEN nadeel van hierdie opsie. (4)

6.3.2 Vusi bied 'n gratis afleweringsdiens van onderdele aan klante, maar beplan om hierdie diens op 31 Maart 2018 te staak.

Noem TWEE punte om hierdie besluit te staaf. (4)

6.3.3 Bereken die koste van die nuwe voertuig wat hy beplan om op 1 April 2018 aan te koop. (4)

6.4 **Verwys na Inligting E.**

Jy word voorsien van die geprojekteerde en werklike syfers vir Februarie 2018. Haal syfers in jou verduideliking in ELKE geval hieronder aan.

6.4.1 Verduidelik of Water en elektrisiteit goed beheer is, of nie. (3)

6.4.2 Verduidelik of jy met Vusi se besluit saamstem om nie die volle begroting vir Advertensies te gebruik nie. (3)

6.4.3 Verduidelik of Verbruiksgoedere goed beheer is, of nie. (4)

6.4.4 Verduidelik hoe Vusi se besluit oor die winsopslagpersentasie op onderdele die onderneming beïnvloed het. (4)

INLIGTING:

A. Uittreksel uit die Geprojekteerde Inkomstestaat vir die tydperk 1 Maart 2018 tot 30 April 2018:

	MAART 2018 R	APRIL 2018 R
Diensfooi-inkomste van klante	150 000	136 500
Wins op verkope van onderdele	22 875	31 500
Verkope	53 375	76 500
Koste van verkope	(30 500)	(45 000)
Ander bedryfsinkomste		
Wins op verkoop van afleweringsvoertuig	8 000	0
Bruto bedryfsinkomste		
Bedryfsuitgawes		
Huuruitgawe (sien B hieronder)	6 000	9 200
Water en elektrisiteit	5 200	5 200
Motorvoertuiguitgawes	7 500	1 500
Veiligheidsuitgawes	5 000	9 200
Advertensies	4 700	4 700
Verbruiksgoedere (gebruik vir hersteldiens)	30 000	30 000
Herstel en instandhouding van toerusting	15 000	0
Waardevermindering op voertuie (sien D hieronder)	3 000	9 000
Waardevermindering op toerusting	1 500	1 500
Handelsvoorraadtekort	14 000	2 000
Bedryfswins		
Rente op vaste deposito (sien C hieronder)	5 700	2 700
Netto wins		

B. Huuruitgawe word op 'n vaste bedrag per vierkante meter bereken. Die onderneming sal 75 vierkante meter in Maart 2018 huur. Bykomende vloerruimte sal op 1 April 2018, as gevolg van uitbreiding, teen dieselfde tarief gehuur word.

C. 'n Vaste deposito van R450 000 sal op 31 Maart 2018 verval.

D. Voertuie:

ITEM	KOSPRYS	OPGEHOOPTE WAARDE-VERMINDERING: 31/03/2018	WAARDE-VERMINDERINGS-KOERS EN -METODE
Afleweringsvoertuig	R240 000	R108 000	15% p.j. op kosprys
Audi Q7	**?**	0	

Die afleweringsvoertuig sal op 31 Maart 2018 verkoop word. Die Audi Q7-voertuig sal op 1 April 2018 aangekoop en deur die eienaar gebruik word.

Kopiereg voorbehou

E. Syfers vir Februarie 2018 verskaf:

	GEPROJEKTEER	**WERKLIK**
Water en elektrisiteit (*sien nota hieronder)	R 4 500	R 5 000
Advertensies	4 700	1 800
Diensfooi-inkomste	150 000	127 500
Verbruiksgoedere	30 000	36 450
Verkoop van onderdele	128 700	97 200
Koste van verkope	78 000	54 000
Wins op verkoop van onderdele	50 700	43 200
Winsopslagpersentasie (op kosprys)	65%	80%

***LET WEL:** Die water-en-elektrisiteitstarief het vanaf 1 Februarie 2018 onverwags met 15% gestyg.

45

TOTAAL: 300

Kopiereg voorbehou

PLAKKER

SENTRUMNOMMER

EKSAMENNOMMER

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

REKENINGKUNDE

GRAAD 12

FEBRUARIE/MAART 2018

SPESIALE ANTWOORDEBOEK

VRAAG	PUNTE	PARAAF	MOD.
1			
2			
3			
4			
5			
6			
TOTAAL			

Hierdie antwoordeboek bestaan uit 16 bladsye.

Kopiereg voorbehou

VRAAG 1

1.1 DEBITEURE-OUDERDOMSANALISE

1.1.1 **Verduidelik waarom die debiteure-ouderdomsanalise as 'n doeltreffende interne beheermaatreël beskou word. Noem EEN punt.**

2

1.1.2 **Verduidelik TWEE verskillende probleme wat deur die debiteure-ouderdomsanalise uitgelig word. Verskaf in ELKE geval die naam van 'n debiteur en syfer(s).**

PROBLEEM	DEBITEUR EN SYFER(S)

6

1.2 DEBITEUREVERSOENING

1.2.1 REGSTELLINGS AAN DIE DEBITEUREKONTROLEREKENING OP 30 NOVEMBER 2017

Saldo voor foute en weglatings	**25 700**
(i)	
(ii)	
(iii)	
(iv)	
(v)	
Korrekte Debiteurekontrole-saldo	

7

1.2.2 DEBITEURELYS OP 30 NOVEMBER 2017

L Nkosi	**(5 700**	
S Muller	**(11 100**	
M Welthagen	**(–1 900**	
B Sandleni	**(15 900**	
Korrekte totaal van Debiteurelys		

10

1.3.1 **Bereken die BTW-bedrag wat op 31 Julie 2017 óf ontvangbaar van is óf aan SAID betaalbaar is.**

11

1.3.2 **Nomvula het goedere met 'n merkprys van R35 000 by Beta Verskaffers bestel.**

Die verkoopsdirekteur van Beta Verskaffers, Jim Frow, het aangebied om hierdie goedere vir R15 000 aan Nomvula te verkoop, op voorwaarde dat hulle nie 'n faktuur hoef uit te reik nie.

Lewer kommentaar op die aanbod wat Jim gemaak het. Noem TWEE punte.

4

TOTALE PUNTE
40

VRAAG 2

2.1

2.1.1	
2.1.2	
2.1.3	

3

2.2.1 **Bereken die waarde van die slotvoorraad op 31 Desember 2017 volgens die EIEU-metode.**

6

2.2.2 **Bereken die koste van verkope.**

Bereken die bruto wins.

8

2.2.3 **Bereken die waarde van die eindvoorraad op 31 Desember 2017 deur die geweegdegemiddelde-metode te gebruik.**

6

Wat sal die effek op die bruto wins wees indien die eienaar na hierdie waardasiemetode verander? Verskaf syfers.

3

2.3 **Jy word voorsien van inligting met betrekking tot Leno Meubileerders. Hulle verkoop tafels, stoele en beddens slegs vir kontant. Die eienaar is bekommerd dat die syfers verskaf, swak interne beheer en besluitneming toon.**

Identifiseer EEN probleem vir elke produk. Haal syfers aan. Gee in ELKE geval raad oor hoe om die probleem op te los.

Produk	Probleem (met syfers)	Raad
Tafels		
Stoele		
Beddens		

9

TOTALE PUNTE
35

VRAAG 3

3.1 GLAMOUR ROKSKEPPINGS

3.1.1 PRODUKSIEKOSTESTAAT VIR DIE JAAR GEËINDIG 28 FEBRUARIE 2017

Primêre koste	
Totale vervaardigingskoste	
Goedere-in-bewerking (1 Maart 2016)	**76 000**
Produksiekoste van klaarprodukte	

21

3.1.2 **Bereken die netto wins vir die jaar geëindig 28 Februarie 2017.**

7

3.2 LIGHTING SOLUTIONS

3.2.1 **Bereken die fabrieksbokoste per eenheid vir die jaar geëindig 31 Desember 2017.**

2

3.2.2 **Verduidelik waarom George nie bekommerd sal wees oor die toename van 28,1% in die totale veranderlike koste van R936 000 na R1 200 000 nie.**

3

3.2.3 **Gee TWEE redes vir die toename in die verkoop- en verspreidingskoste per eenheid.**

2

3.2.4 **Bereken die gelykbreekpunt vir die jaar geëindig 31 Desember 2017.**

4

Lewer kommentaar op die produksievlak vir 2017. Noem TWEE punte. Haal syfers aan.

4

3.2.5 **Lighting Solutions oorweeg dit om grondstowwe in te voer omdat dit goedkoper en van 'n hoër gehalte is. Noem TWEE aspekte wat hulle moet oorweeg voordat hulle hul besluit finaliseer.**

2

TOTALE PUNTE
45

VRAAG 4

4.1

4.1.1	
4.1.2	
4.1.3	
4.1.4	
4.1.5	

5

4.2 **ORBIT BPK.**

4.2.1
(a) **GEWONE AANDELEKAPITAAL**

Gemagtig		
6 000 000 aandele		
Uitgereik		

8

(b) **BEHOUE INKOMSTE**

Saldo op 1 Julie 2016	**874 000**
Gewone aandele-dividende	
Saldo op 30 Junie 2017	

11

4.2.2 ORBIT BPK.
BALANSSTAAT OP 30 JUNIE 2017

BATES	
NIEBEDRYFSBATES	
Vaste/Tasbare Bates	
Vaste deposito	**380 000**
BEDRYFSBATES	
Voorraad	**478 000**
TOTALE BATES	
EKWITEIT EN LASTE	
AANDEELHOUERSBELANG	
Gewone aandelekapitaal	
Behoue inkomste	
NIEBEDRYFSLASTE	
Lening: Helping Bank	
BEDRYFSLASTE	
Handels- en ander betaalbare bedrae	
TOTALE EKWITEIT EN LASTE	

28

4.2.3 **As 'n aandeelhouer, verduidelik jou bekommernis oor die voorgestelde terugkoop van aandele. Verskaf berekeninge om jou bekommernis te ondersteun.**

6

4.3 OUDITVERSLAG: DF ONDERNEMINGS BPK.

4.3.1

(a)	
(b)	

2

4.3.2 **(a) Die ouditverslag hieronder dui 'n (gekwalifiseerde/ ongekwalifiseerde) mening aan.**

1

(b) Verduidelik waarom die aandeelhouers oor hierdie ouditverslag bekommerd moet wees. Noem TWEE punte.

4

TOTALE PUNTE
65

Kopiereg voorbehou

VRAAG 5

5.1

NR.	BEWERKINGS	BEDRAG
(a)	Toevoeging tot geboue	
(b)	Totale waardevermindering op toerusting	
(c)	Verkope van toerusting teen drawaarde	

15

5.2.1

BEWERKINGS	ANTWOORD
Bereken die inkomstebelasting betaal.	

5

5.2.2

Bereken die dividende betaal.	

3

5.2.3

Bereken die netto verandering in kontant- en kontantekwivalente.	

4

5.3

KONTANTGEVOLGE VAN FINANSIERINGSAKTIWITEITE	

10

5.4.1	**Bereken die skuld-ekwiteit-verhouding.**	**3**
5.4.2	**Bereken die verdienste per aandeel (in sent).**	**3**
5.4.3	**Bereken die opbrengs op gemiddelde aandeelhouersbelang (OOAB).**	**5**

5.5	**Verduidelik waarom die direkteure gevoel het dat die 630 sent wat vir die terugkoop van die aandele aangebied is, 'n regverdige prys was. Haal TWEE finansiële aanwysers met syfers aan.**	**4**

5.6.1	**Die direkteure het die dividenduitbetalingsbeleid vir die huidige finansiële jaar hersien.** **Bereken die persentasie verdienste wat as dividende vir elke jaar verdeel is om hierdie verandering te toon.**	**4**

5.6.2 **Gee EEN rede waarom die direkteure hierdie besluit geneem het.**

2

5.6.3 **Verduidelik waarom die aandeelhouers dalk nie met die opbrengs wat hulle verdien het, tevrede sal wees nie. Haal 'n finansiële aanwyser of syfer(s) aan.**

3

5.7 **Behalwe vir die dividende, identifiseer DRIE goeie besluite. Verduidelik die effek van elke besluit op die maatskappy. Haal syfers aan.**

GOEIE BESLUITE (met syfers)	EFFEK OP MAATSKAPPY
Besluit 1:	
Besluit 2:	
Besluit 3:	

9

TOTALE PUNTE
70

VRAAG 6

6.1.1	**Bereken die winsopslagpersentasie op onderdele gebruik in die Geprojekteerde Inkomstestaat vir Maart 2018.**	**3**

6.1.2	**Bereken die % afname in die diensfooi-inkomste wat in April 2018 verwag word.**	**3**

6.1.3	**Bereken die bykomende ruimte (in vierkante meter) wat die onderneming vanaf April 2018 sal huur.**	**4**

6.1.4	**Bereken die rentekoers op die vaste deposito.**	**5**

6.2	**Lewer kommentaar op die beheer van voorraad en verduidelik hoe Vusi beoog om dit reg te stel. Haal syfers aan.**	**4**

6.3.1 **Vusi dink daaraan om die sakeperseel te koop eerder as om dit te huur. Noem EEN voordeel en EEN nadeel van hierdie opsie.**

Voordeel:

Nadeel:

4

6.3.2 **Vusi bied 'n gratis afleweringsdiens van onderdele aan klante, maar beplan om hierdie diens op 31 Maart 2018 te staak.**

Noem TWEE punte om hierdie besluit te staaf.

4

6.3.3 **Bereken die koste van die nuwe voertuig wat hy beplan om op 1 April 2018 aan te koop.**

4

6.4.1	**Verduidelik of Water en elektrisiteit goed beheer is, of nie.**	**3**
6.4.2	**Verduidelik of jy met Vusi se besluit saamstem om nie die volle begroting vir Advertensies te gebruik nie.**	**3**
6.4.3	**Verduidelik of Verbruiksgoedere goed beheer is, of nie.**	**4**
6.4.4	**Verduidelik hoe Vusi se besluit oor die winsopslagpersentasie op onderdele die onderneming beïnvloed het.**	**4**

TOTALE PUNTE
45

TOTAAL: 300

Kopiereg voorbehou

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

REKENINGKUNDE

MAART 2018

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 300

NASIENBEGINSELS:

1. Tensy anders in die nasienriglyne gestel word, is strafpunte vir vreemde items slegs van toepassing indien 'n kandidaat nie punte op 'n ander plek in die vraag vir daardie item verloor het nie. Geen vreemde-item-strafpunte nie.
2. Strafpunte vir plasing of swak aanbieding (bv. besonderhede) is slegs van toepassing indien die kandidaat punte vir die bedrae vir daardie item verdien het.
3. Volpunte vir korrekte antwoord. Indien die antwoord foutief is, merk die bewerkings wat voorsien is.
4. Indien 'n vooraansuiweringsyfer as 'n finale syfer getoon word, ken die bewerkingspunt toe vir daardie syfer (nie die metodepunt vir die antwoord nie).
5. Tensy anders getoon, moet die positiewe of negatiewe effek van enige syfer in ag geneem word om die punt toe te ken. Indien geen + of – teken of hakie voorsien is nie, aanvaar dat die syfer positief is.
6. Waar aangedui word, ken deelpunte toe om die kwaliteit van antwoorde van kandidate te differensieer.
7. Hierdie memorandum is nie vir verspreiding in die publiek nie, omdat sekere items dalk verkeerd gehanteer is. Aanpassings is gemaak a.g.v. sekere vrae.
8. Waar strafpunte toegepas word, kan die punte vir daardie afdeling van die vraag nie as 'n negatiewe syfer getoon word nie.
9. Waar metodepunte toegeken word vir bewerking, moet die nasiener die redelikheid van die bewerking ondersoek voor die punt toegeken word.
10. Bewerking beteken 'kontroleer bewerking'. 'Een deel korrek' beteken bewerking en een deel korrek. Nota: kontroleer bewerking moet 'n +, -, x, ÷, of volgens memo.
11. In berekeninge, moet nie punte vir bewerkings toeken nie indien noemer & deler omgeruil is. Dit is ook van toepassing op verhoudings
12. Waar metodepunte toegeken word, maak seker dat kandidate nie volpunte kry vir enige item wat gedeeltelik foutief is nie. In sulke gevalle, moet nie die metode punt toeken nie. Dui deur middel van ☒.
13. Wees bedag daarop dat party kandidate geldige alternatiewe buite die memorandum verskaf.
14. Kodes: f = vreemde item; p = plasing/aanbieding.

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 16 bladsye.

Kopiereg voorbehou

VRAAG 1

1.1 DEBITEURE-OUDERDOMSANALISE

1.1.1 Verduidelik waarom die debiteure-ouderdomsanalise as 'n doeltreffende interne beheermaatreël beskou word. Noem EEN punt.

Geldige verduideliking ✓✓ deelpunt vir onduidelike / onvolledige antwoord

- Help om stadige of agterstallige debiteure te identifiseer (hou nie by kredietterme nie) sodat aksie geneem kan word.
- Lig debiteure uit met goeie kredietrekords sodat hulle graderings heroorweeg kan word.
- Dit kan die probleem uitwys as debiteure toegelaat word om hulle kredietlimiete te oorskry.
- Dit kan met beplanning/korrektiewe maatreëls soos uitstuur van herinneringe, afskryf van debiteure ens. help.

2

1.1.2 Verduidelik TWEE <u>verskillende</u> probleme wat deur die debiteure-ouderdomsanalise uitgelig word. Verskaf in ELKE geval die naam van 'n debiteur en syfer(s).

Gee punte vir debiteure & bedrae al is die probleem foutief geïdentifiseer

PROBLEEM ✓ ✓	**DEBITEUR EN SYFER(S)** Debiteur ✓ ✓ Syfer ✓ ✓
Debiteure wat hulle kredietlimiete oorskry	P. Botha (met R700) saldo van 4 200 is meer as die limiet van 3 500
Agterstallige skulde/hou nie by kredietterme nie/stadige betalers	S. Walker (R8 500 agterstallig) O. Klein (R1 100 agterstallig); M. Valley (R950 agterstallig
Swak kontrole met toestaan van krediet/ hou vol om aan debiteure te verkoop selfs al oorskry hulle hul limiete	M. Valley (R950) S. Walker (R8 500) O. Klein (R1 100)

6

1.2 DEBITEUREVERSOENING

1.2.1 REGSTELLINGS AAN DIE DEBITEUREKONTROLEREKENING OP 30 NOVEMBER 2017

Saldo voor foute en weglatings	**25 700**
(i)	+2 700 ✓
(ii)	+350 ✓
(iii) geen deelpunte	– 1 800 ✓✓
(iv)	Geen verandering ✓
(v)	+1 500 ✓
Korrekte Debiteurekontrolerekening saldo een deel korrek	28 450 ☑

Aanvaar hakies vir negatiewe bedrae: geen teken aangedui - aanvaar positief: aanvaar "0 of – "vir geen verandering"

7

1.2.2 DEBITEURELYS OP 30 NOVEMBER 2017

L Nkosi	**(5 700** – 1 800 ✓)	3 900 ✓
S Muller	**(11 100** + 350 ✓)	11 450 ✓
M Welthagen	**(- 1 900** + 1 500✓)	(400) ✓
B Sandleni	**(15 900** – 1 200 ✓ – 1 200 ✓) 2 400 twee punte moet < 15 900 wees	13 500 ☑
Korrekte totaal van Debiteurelys bewerking een deel korrek		28 450 ☑

10

1.3.1 Bereken die BTW-bedrag wat op 31 Julie 2017 ontvangbaar van of betaalbaar aan SAID is.

MERK SLEGS EEN LYN (MOENIE LYNE MENG NIE)

27 200 ✓ – 69 300 ✓ + 22 260 ✓ + 2 100 ✓
+ 4 200 ✓✓ – 1 260 ✓✓ – 4 130 ✓✓ = – 18 930 ☑
Een deel korrek

OF
–67 200 twee punte +21 000 twee punte
27 200 – 69 300 + 2 100 + 22 260 – 1 260 + 4 200
– 4 130 = – 18 930

OF +67 200 twee punte –21 000 twee punte
– 27 200 + 69 300 – 2 100 – 22 260 + 1 260 – 4 200
+ 4 130 = 18 930

BTW KONTROLE BEREKENING	
BTW INSET	**BTW UITSET**
27 200	*69 300
#22 260	#1 260
*2 100	4 130
4 200	
18 930	
74 690	**74 690**

* Verkope minus terugsendings
69 300 – 2 100 = 67 200 twee punte

Aankope minus onttrekkings
22 260 – 1 260 = 21 000 twee punte

11

1.3.2 Nomvula het goedere met 'n merkprys van R35 000 by Beta Verskaffers bestel.

Die verkoopsdirekteur van Beta Verskaffers, Jim Frow, het aangebied om hierdie goedere vir R15 000 aan Nomvula te verkoop, op voorwaarde dat hulle nie 'n faktuur hoef uit te reik nie.

Lewer kommentaar op die aanbod wat Jim gemaak het. Noem TWEE punte.

TWEE geldige punte ✓✓ ✓✓ deelpunt vir onduidelike / onvolledige antwoord

- Belastingontduiking / aankoop van gesteelde goedere is onwettig / oneties
- Die uitreik van dokumente is belangrik vir interne beheerdoeleindes / Dit is onwettig om nie ʼn faktuur uit te reik nie
- Onetiese/onwettige aktiwiteit sal die beeld van onderneming skaad.
- Beperkinge op korting moet deur bestuur bepaal word (anders onwettig)

4

TOTALE PUNTE
40

VRAAG 2

2.1

2.1.1	Bate ✓
2.1.2	Spesifieke identifikasie ✓
2.1.3	Periodieke ✓

3

2.2.1 **Bereken die waarde van die slotvoorraad op 31 Desember 2017 volgens die EIEU-metode.**

300 x R430 = R129 000 ✓✓
140☑ x R375 ✓ = R52 500 ☑ een deel korrek
(440–300) (350+25) = R181 500 ☑ een deel korrek

6

2.2.2 **Bereken die koste van verkope.**

(840 500 + 58 100) beide vir een punt
189 000✓ + 898 600 ✓– 19 000✓ – 181 500 ☑ = 887 100 ☑
sien 2.2.1 een deel korrek

OF: Gebruik eenhede verkoop:

540	189 000	een punt
550	217 250	
900 – 50 = 850	345 850	een punt
500 – 140 = 360	135 000	twee puntes
	887 100	een metode punt

Bereken die bruto wins.

1 380 000 ✓ – 887 100 ☑ = 492 900 ☑ een deel korrek
sien hierbo

8

2.2.3 **Bereken die waarde van die eindvoorraad op 31 Desember 2017 deur die geweegdegemiddelde-metode te gebruik.**

1 068 600 ✓☑ een deel korrek

$$\frac{189\,000 + 898\,600 - 19\,000}{540 + 2\,250 - 50} \times 440 ✓ = 171\,600 ☑$$ een deel korrek (moet x met 440)

2 740 ✓☑ een deel korrek

390 (GG) vier punte

6

Wat sal die effek op die bruto wins wees indien die eienaar na hierdie waardasiemetode verander? Verskaf syfers.

Indien kandidaat dit as 'n toename aandui, kontroleer bostaande bewerking
Ken akkuraatheidspunt toe indien bewerking toename aandui

Die bruto wins sal daal /minder wees ✓ met 9 900 ☑☑ (181 500 – 171 600)
sien 2.2.1 sien 2.2.3

OF 492 900 – 483 000
EIEU GG

3

2.3

Jy word voorsien van inligting met betrekking tot Leno Meubileerders. Hulle verkoop tafels, stoele en beddens slegs vir kontant. Die eienaar is bekommerd dat die syfers verskaf, swak interne beheer en besluitneming toon.

Identifiseer EEN probleem vir elke produk. Haal syfers aan. Gee in ELKE geval raad oor hoe om die probleem op te los.

Produk	**Probleem** ✓ ✓ ✓ **Syfers** ✓ ✓ ✓ Vergelykende syfers nie nodig, maar kan die probleem beklemtoon Indien syfers korrek is, ken punte toe selfs as die verduideliking verkeerd is	**Raad** ✓ ✓ ✓
Tafels	Gesteelde tafels: 30 wat tot 'n verlies van inkomste lei van R45 000	Verbeter fisiese veiligheid. Gereelde voorraadopname. Kontroleer by deure.
Stoele	Verlore geld Totale verkope: R1 920 000 maar slegs R1 800 000 gedeponeer (R120 000)	Verdeling van pligte (bank). Dokumentasie. Versoek bankkennisgewing van transaksies (sms).
Beddens	Te veel voorraad op hande 200 terwyl verkope slegs 480 vir die jaar is. 200/480 = 5 maande; stadig bewegende goedere slegs 70% van beskikbare voorraad is verkoop d.i. 480/680	Verminder verkooprys om verkope te verhoog. Meer effektiewe advertering Oorweeg dit om produk te staak Doen aankope van hierdie goedere volgens bestelling.

9

TOTALE PUNTE
35

VRAAG 3

3.1 GLAMOUR ROKSKEPPINGS

3.1.1 PRODUKSIEKOSTESTAAT VIR DIE JAAR GEËINDIG 28 FEBRUARIE 2017

Direkte materiaalkoste (918 550 ✓ + 5 250 ✓✓)	923 800 ☑*
Direkte arbeidskoste (810 000 drie punte) (753 300 ✓ + 48 600 ✓ + 8 100 ✓ + 8 100 ☑) **OF**: Los op vir Y y = 753 300 + 48 600 + **(0,01y)** y = 810 000 DAK = 810 000 + 8 100 **OF** 753 300+48 600+801 900 = 99% DAK = 101% 801 900 x 101/99	818 100 ☑*
Primêre koste DMK + DAK	1 741 900 ☑
Fabrieksbokoste (227 240 ✓ + 63 960 ✓✓✓✓) [(87 100 een punt – 7 150 twee punte) x 80% een punt] 79 950 drie punte	291 200 ☑*
Totale vervaardigingskoste bewerking	2 033 100 ☑
Goedere-in-bewerking (1 Maart 2016)	**76 000**
	2 109 100
Goedere-in-bewerking (28 Februarie 2017) bewerking	(169 100) ☑
Koste van produksie van klaarprodukte (1 860 000 + 190 000 – 110 000)	1 940 000 ✓✓☑*

-1 vreemde items (maks -2)

*een deel korrek

21

3.1.2 Bereken die netto wins vir die jaar geëindig 28 Februarie 2017.

Bruto wins = 1 310 000 (3 punte)

79 950 X 20%

79 950 – aansuiwering FBK (3.1.1)

3 170 000 ✓✓ – 1 860 000 ✓ – 410 000 ✓ – (259 010 ✓ + 15 990 ☑)

of – 259 010 – 15 990

275 000 twee punte

= 625 000 ☑ een deel korrek

7

3.2 LIGHTING SOLUTIONS

3.2.1 Bereken die fabrieksbokoste per eenheid vir die jaar geëindig 31 Desember 2017.

395 000 /50 000 = R7,90 ✓✓

2

3.2.2 Verduidelik waarom George nie bekommerd sal wees oor die toename van 28,1% in die totale veranderlike koste van R936 600 na R1 200 000 nie.

Enige geldige kommentaar ✓✓ vergelyk met inflasiekoers ✓ syfers nie nodig

Die veranderlike koste per eenheid het met 7,6% toegeneem✓✓
Dit is minder as die inflasiekoers. ✓
Addisionele 8 000 eenhede is geproduseer (19% toename in produksie)
Daar was 'n toename in produksie en daarom is winste groter.

3

3.2.3 **Gee TWEE redes vir die toename in die verkoop- en verspreidingskoste per eenheid.**

TWEE geldige redes ✓ ✓

- Advertensiekoste kon verhoog het
- Toename in brandstofprys
- Kommissie aan verkoopspersoneel het toegeneem
- A.g.v. inflasie

Moenie toename in verkope/verhoging in afleweringskoste aanvaar nie

2

3.2.4 **Bereken die gelykbreekpunt vir die jaar geëindig 31 Desember 2017.**

$$\frac{575\,000 \checkmark}{45 \checkmark - 24 \checkmark}$$

21 twee punte

= 27 381 eenhede ☑ een deel korrek (aanvaar 27 380,9)

4

Lewer kommentaar op die produksievlak vir 2017. Noem TWEE punte. Haal syfers aan.

Vergelykende syfers nie nodig, maar kan antwoord verbeter

Verduideliking ✓ ✓ moet GBP met vlak van produksie vergelyk syfers ✓ ✓ sien 3.2.3

- Die onderneming produseer en verkoop 50 000 eenhede. Dit is 8 000 eenhede meer as die produksie die vorige finansiële jaar bereik (42 000 eenhede).
- Die onderneming produseer (50 000 – 27 381) 22 619 eenhede meer as GBP.
- Daar is 'n toename van (22 619 – 19 687) 2 932 eenhede meer as GBP as dit met die vorige finansiële jaar vergelyk word.

4

3.2.5 **Lighting Solutions oorweeg dit om grondstowwe in te voer omdat dit goedkoper en van 'n hoër gehalte is. Noem TWEE aspekte wat hulle moet oorweeg voordat hulle hul besluit finaliseer.**

Enige TWEE relevante aspekte ✓ ✓

- Veranderende wisselkoerse (impak op kosprys/verkoopsprys)
- Addisionele /toename in invoerkoste (vervoerkoste en doeanebelasting)
- Tydsverloop (beskikbaarheid en/of aflewering)
- Ondersteuning van plaaslike verskaffers (impak op plaaslike ekonomie)
- Nie maklik om beskadigde goedere terug te stuur nie.

2

TOTALE PUNTE
45

VRAAG 4

4.1

4.1.1	C	✓
4.1.2	E	✓
4.1.3	D	✓
4.1.4	A	✓
4.1.5	B	✓

5

4.2 ORBIT BPK.

4.2.1 (a) GEWONE AANDELEKAPITAAL

Gemagtig		
6 000 000 aandele		
Uitgereik		
4 200 000 ✓	Gewone aandele in uitreik aan begin van jaar	3 150 000 ✓
(60 000) ✓ Ignoreer hakies	Aandele teruggekoop gedurende die jaar teen R0,75✓✓ (GAP) een deel korrek	*(45 000) ☑* Ignoreer hakies
4 140 000 ✓	Gewone aandele in uitreik aan einde van jaar een deel korrek moet die terugkoop bedrag aftrek	3 105 000 ☑

8

*Moet nie: R210 000 of 60 000 x R3,50 aanvaar nie

(b) BEHOUE INKOMSTE

Saldo op 1 Julie 2016	**874 000**
Netto wins na inkomstebelasting (408 800 ✓ x $^{72}/_{28}$ ✓)	1 051 200 ☑*
Aandele teruggekoop (60 000 x R2,75 ☑) 3,50 – GAP hierbo OF: 210 000 – syfer in terugkoop in (a)	(165 000) ☑* Ignoreer hakies
Gewone aandele-dividende een deel korrek	(1 540 800) ☑* Ignoreer hakies
Tussentyds (betaal)	630 000 ✓
Finaal (aanbeveel) (4 140 000 ✓ x 22 sent ✓)	910 800 ✓
Saldo op 30 Junie 2017 een deel korrek Terugkoop en GAD moet afgetrek word	219 400 ☑

11

*een deel korrek
** moet nie 210 000 of 0 aanvaar nie ;

4.2.2 ORBIT BPK
BALANSSTAAT OP 30 JUNIE 2017.

BATES			
NIEBEDRYFSBATES TB - BB		3 822 600	☑
Vaste/Tasbare Bates balanserende syfer		3 442 600	☑
Vaste deposito	2	**380 000**	
BEDRYFSBATES bewerking		1 037 800	☑
Voorraad		**478 000**	
Handels- en ander ontvangbares (317 000 ✓– 15 850✓✓ + 7 950 ✓✓ een deel korrek		309 100	☑
Kontant- en kontantekwivalente		250 700	✓
TOTALE BATES sien totale Ekwiteit en Laste	9	4 860 400	☑
EKWITEIT EN LASTE			
AANDEELHOUERSBELANG bewerking		3 324 400	☑
Gewone aandelekapitaal sien 4.2.1	3	3 105 000	☑
Behoue inkomste sien 4.2.1		219 400	☑
NIEBEDRYFSLASTE		320 000	
Lening: Helping Bank (360 000 ✓✓– 40 000✓) een deel korrek 302 400 een punt + 57 600 een punt– 40 000 een punt	4	320 000	☑
BEDRYFSLASTE bewerking		1 216 000	☑
Ken alle punte indien alles onder H& AB ingesluit is			☑
Handels- en ander betaalbares (239 800 ✓ + 6 600 ✓) een deel korrek		246 400	
Aandeelhouers vir dividende sien 4.2.1		910 800	☑
SAID: Inkomstebelasting (408 800 – 390 000) een deel korrek		18 800	✓☑
Huidige deel van lening sien lening		40 000	✓✓
TOTALE EKWITEIT EN LASTE bewerking	10	4 860 400	☑

28

Misplaaste items merk bedrae maar -1 elke keer (soos Nov.2017)
Vreemde items -1 (Maks -2)
Aanbieding/ foutiewe of onvoltooide besonderhede -1 (maks -2)
SAID mag nie onder bedryfsbate getoon word nie.

4.2.3 **As 'n aandeelhouer, verduidelik jou bekommernis oor die voorgestelde terugkoop van aandele. Verskaf berekeninge om jou bekommernis te ondersteun.**

Verduideliking ✓✓ deelpunte vir onduidelike / onvoltooide antwoorde

Barry wil dalk sy % aandeelhouding verhoog. (sonder om meer in aandele te belê) Hy sal die meerderheidsaandeelhouer word wat hom in staat sal stel om besluitnemings te beïnvloed.

% aandeelhouding van Barry na terugkoop van aandele:

1 904 400 ✓/ 3 740 000 ✓✓ x 100 = 50,9%.☑ een deel korrek aanvaar 51%
(4 140 000 – 400 000)

6

4.3 **OUDITVERSLAG: DF ONDERNEMINGS BPK.**

4.3.1

(a)	Eksterne ✓
(b)	Direkteure ✓

2

4.3.2 **(a) Die ouditverslag hieronder dui 'n (gekwalifiseerde /ongekwalifiseerde) mening aan.**

Gekwalifiseerd ✓

1

(b) Verduidelik waarom die aandeelhouers oor hierdie ouditverslag bekommerd moet wees. Noem TWEE punte.

TWEE geldige punte ✓✓ ✓✓ deelpunte vir onduidelike / onvoltooide antwoorde

- Daar vind moontlik bedrog/ wangebruik binne onderneming plaas.
- Daar is blykbaar 'n gebrek aan interne beheer (swak boekstawing)
- Die gekwalifiseerde verslag kan aandeelpryse beïnvloed / reputasie van maatskappy
- Ongemagtigde uitgawes het hulle opbrengs/wins beïnvloed
- Dividende kan ‘n negatiewe beïnvloed word deur die probleem

4

TOTALE PUNTE
65

VRAAG 5

5.1

NR.	BEWERKINGS	BEDRAG
(a)	**Toevoeging tot geboue** 4 934 450 ✓ – 1 058 520 ✓ – 2 866 990 ✓ OF (b) onderstaande(c) onderstaande [3 993 390 + 300 000 – 270 280 – 97 600] – 4 934 450 twee punte een punt OF 4 934 450 – 300 000 + 97 600 + 270 280 – 3 993 390 **4**	1 008 940 ☑ een deel korrek
(b)	**Totale waardevermindering op toerusting** Oud: 1 126 400 ✓ x 20% = 225 280 ☑ een deel korrek Nuut: 300 000 ✓ x 20% x 9/12 ✓ = 45 000 ☑ een deel korrek **6**	270 280 ☑ een deel korrek
(c)	**Verkope van toerusting teen drawaarde** ✓ ✓ ☑ ✓ 1 126 400 + 300 000 – 270 280 – 1 058 520 Sien **(ii)** hierbo **5**	97 600 ☑ een deel korrek

15

BEWERKINGS	ANTWOORD	
5.2.1 **Bereken die inkomstebelasting betaal.** Aanvaar omgeruilde tekens (422 500 – 295 750) twee of niks 3 390 ✓ + 126 750 ✓✓ – 5 200 ✓	124 940 ☑ een deel korrek Aanvaar negatief of hakies	**5**
5.2.2 **Bereken die dividende betaal.** . Aanvaar omgeruilde tekens 50 000 ✓ + 70 000 ✓ 50 000 + 168 000 – 98 000	120 000 ☑ een deel korrek Aanvaar negatief of hakies	**3**
5.2.3 **Bereken die netto verandering in kontant- en kontantekwivalente.** – 25 000✓✓ – 245 000✓ Tekens is belangrik hier (2 500 – 27 500)	– 270 000 ✓	**4**

4 punte	(270 000)
1 punt	(245 000)
2 punte	(25 000)

5.3

KONTANTGEVOLGE VAN FINANSIERINGSAKTIWITEITE een deel korrek	562 500 ☑
Opbrengs van aandele uitgereik 4 117 500✓ + 152 500✓✓ – 3 000 000✓ Of: 25 000 x R6,10 Geen deelpunte Moet nie 700 000 of 500 000 aandele aanvaar nie	1 270 000 ☑ Een deel korrek
Fondse gebruik vir terugkoop van aandele 25 000 x R6,30 Finale bedrag moet korrek wees om 1 of 2 punte te kry	(157 500)✓✓ 157 500 sonder hakies ken 1 punt toe
Verandering in lening 1 300 000 – 750 000 Finale bedrag moet korrek wees om 1 of 2punte te kry	(550 000)✓✓ 550 000 sonder hakies ken 1 punt toe

10

5.4.1 **Bereken die skuld-ekwiteit-verhouding.**

750 000 ✓ : 4 375 250 ✓ = 0,2 : 1 ☑ een deel korrek (aanvaar 0,17 : 1)

3

5.4.2 **Bereken die verdienste per aandeel (in sent).**

295 750 ✓/ 700 000 ✓ x 100 = 42,3 sent ☑ een deel korrek (aanvaar 42 sent)

Let wel: Kan nie 675 000 aandele (25 000 aandele teruggekoop op laaste dag van finansiële jaar)

3

5.4.3 **Bereken die opbrengs op gemiddelde aandeelhouersbelang (OOAB).**

moet as 'n % aangetoon word

$\frac{295\ 750\ ✓}{½\ ✓\ (3\ 135\ 000\ ✓ + 4\ 375\ 250\ ✓)}$ x 100 = 7,9% ☑ een deel korrek (Aanvaar 7,88%)

7 510 250 twee punte
3 755 125 drie punte

5

5.5 **Verduidelik waarom die direkteure gevoel het dat die 630 sent wat vir die terugkoop van die aandele aangebied is, 'n regverdige prys was. Haal TWEE finansiële aanwysers met syfers aan.**

Vergelyking met markprys ✓ Syfers ✓
Vergelyking met NBW ✓ Syfers ✓

Die prys aangebied het die maatskappy bevoordeel aangesien dit minder is as die markprys van 640 sent (met 10 sent)

Dit is minder as die NBW van 648 sent (met 18 sent)

4

5.6.1 **Die direkteure het die dividenduitbetalingsbeleid vir die huidige finansiële jaar hersien.**

Bereken die persentasie verdienste wat as dividende vir elke jaar verdeel is om hierdie verandering te toon.

2016: 20/23 x 100 = 87% ✓✓
2017: 24/42,3 x 100 = 56,7% ☑☑ (verwys 5.4.2)

4

5.6.2 **Gee EEN rede waarom die direkteure hierdie besluit geneem het.**

Enige EEN geldige verduideliking ✓✓ deelpunte vir onduidelike / onvoltooide antwoorde

- Hulle het besluit om fondse terug te hou vir verdere ontwikkeling van die onderneming.
- Hulle wou hulle kontantvloeiprobleme verminder./Hulle het voorsien dat die maatskappy se banksaldo oortrokke gaan word.

2

5.6.3 **Verduidelik waarom die aandeelhouers dalk nie met die opbrengs wat hulle verdien het, tevrede sal wees nie. Haal 'n finansiële aanwyser of syfer(s) aan.**

deelpunte vir onduidelike / onvoltooide antwoorde

Verduideliking ✓✓ Syfer/finansiële aanwyser ✓ ✓

OOAB is 7,9% (sien 5.4.3) minder as wat sy op alternatiewe belegging sou ontvang. (Vaste deposito bied 8% in 2016 en 9% in 2017 aan)

3

5.7 **Behalwe vir die dividende, identifiseer DRIE goeie besluite. Verduidelik die effek van elke besluit op die maatskappy. Haal syfers aan.**

GOEIE BESLUIT ✓ ✓ ✓ **(met syfers ✓ ✓ ✓)**	**EFFEK OP MAATSKAPPY ✓ ✓ ✓** Syfers nie 'n vereiste
Vermindering of terugbetaling van 'n groot deel van lening met R550 000 Afname in lening van R1300 000 tot R750 000	Verminder finansiële risiko / verbeter die skuld-ekwiteit-verhouding van 0,4 :1 tot 0,2 : 1 sien 5.4.1 OF Die OOTKA het verbeter van 6,4% tot 11,4% nader aan rentekoers van 12% (steeds negatief gerat)
Uitreik van nuwe aandele; R1 270 000*	Verminder kontantvloeilas Gebruik om lening te verminder
Aankoop van vaste bates; R1 308 930 (1 008 940 + 300 000) sien 5.1.(a)	Lei tot kapitale groei (toekomstige produktiwiteit) Meer bates in die onderneming

9

*Ook:
Spandeer R157 500 om aandele terug te koop (nie so beduidend, maar toon 'n verbetering by sekere finansiële aanwysers).

TOTALE PUNTE
70

VRAAG 6

6.1.1 **Bereken die winsopslagpersentasie op onderdele gebruik in die Geprojekteerde Inkomstestaat vir Maart 2018.**

22 875✓ / 30 500✓ x 100 = 75%☑ bewerking een deel korrek

3

6.1.2 **Bereken die % afname in die diensfooi-inkomste wat in April 2018 verwag word.**

13 500 ✓/ 150 000✓ x 100 = 9% ☑ bewerking een deel korrek
(150 000 – 136 500) een punt

3

6.1.3 **Bereken die bykomende ruimte (in vierkante meter) wat die onderneming vanaf April 2018 sal huur.**

6 000 / 75 = R80 ✓✓
9 200 / R80 = 115 vk m ✓
Addisionele spasie = 115 – 75 = 40 vierkante meters ☑ een deel korrek

OF

3 200 een punt
(9 200 – 6000) = 40 vkm een punt
80 twee punte

4

6.1.4 **Bereken die rentekoers op die vaste deposito.**

5 700 – 2 700
3 000 ✓✓ x 12 ✓ x 100 = 8% ☑ bewerking een deel korrek
450 000 ✓

5

6.2 **Lewer kommentaar op die beheer van voorraad en verduidelik hoe Vusi beoog om dit reg te stel. Haal syfers aan.**

Enige item ✓ ✓ Syfers ✓ ✓ Vergelykende syfers nie noodsaaklik

Handelsvoorraadtekort was hoog teen R14 000 en het verminder tot R2 000.

Toename in veiligheidsuitgawes met R4 200/van R5 000 tot R9 200/met 84%

4

6.3.1 **Vusi dink daaraan om die sakeperseel te koop eerder as om dit te huur. Noem EEN voordeel en EEN nadeel van hierdie opsie.**

Voordeel ✓✓ deelpunte vir onduidelike / onvoltooide antwoorde

- Hoef nie huur in toekoms te betaal nie.
- Onderneming sal 'n vaste bate bekom. Dit verhoog die waarde van die onderneming.
- Ekstra spasie kan uitverhuur word om 'n ekstra inkomste te ontvang.

Nadeel ✓✓ deelpunte vir onduidelike / onvoltooide antwoorde

- Heffings sal op eiendom betaal moet word.
- Addisionele onderhoud sal opduik.
- Groot aanvanklike kontant uitleg of addisionele maandelikse paaiement, insluitende rente.
- Nie maklik om te verhuis nie
- Koste en tyd betrokke in die verkoop van 'n gebou

4

6.3.2 **Vusi bied 'n gratis afleweringsdiens van onderdele aan klante, maar beplan om hierdie diens op 31 Maart 2018 te staak.**

Noem TWEE punte om hierdie besluit te staaf.

Enige TWEE relevante punte: ✓✓ ✓✓ deelpunte vir onduidelike / onvoltooide antwoorde

- Klante kan gedwing word om onderdele te vervang as deel van die diens deur die besigheid aangebied
- Die onderneming sal spaar op die lopende koste van die afleweringsvoertuig
- Die hoofdoel van die onderneming is die herstel van voertuie – die verkoop van onderdele ondersteun dit.
- Die wins met die verkoop van onderdele is heelwat minder as die fooi inkomste verdien op die herstel van voertuie.

4

6.3.3 **Bereken die koste van die nuwe voertuig wat hy beplan om op 1 April 2018 aan te koop.**

$\frac{9\,000 ✓ \times 12 ✓}{0{,}15 ✓ \text{ of } 15\%}$ = R720 000 ☑ een deel korrek

4

6.4.1 Verduidelik of Water en elektrisiteit goed beheer is, of nie.

Kommentaar op beheer ✓✓ Syfers ✓

Deelpunte vir onduidelike / onvolledige antwoorde Vergelykende syfers nie noodsaaklik maar kan antwoord versterk

Hierdie uitgawe is goed beheer. Indien die geprojekteerde bedrag van R4 500 as 'n verhoging aanvaar word, sou dit R5 175 gewees het. Slegs R5 000 is gespandeer (R175 minder as die veranderde geprojekteerde bedrag).

OF

Die geprojekteerde bedrag (R4 500) het nie die verhoging van 15% in berekening gebring vanaf 1 Februarie 2018 nie wat aanleiding gee tot die aangesuiwerde bedrag van R5 175.

3

6.4.2 Verduidelik of jy met Vusi se besluit saamstem om nie die volle begroting vir Advertensies te gebruik nie.

Kommentaar op besluit ✓✓ Syfers ✓

Deelpunte vir onduidelike / onvolledige antwoorde Vergelykende syfers nie noodsaaklik maar kan antwoord versterk

Die werklike bedrag gespandeer is R2 900 minder as die begrote/ geprojek-teerde / Die bedrag spandeer (R1 800) is laer as die geprojekteerde bedrag van (R4 700). Dit was 'n swak besluit en die volle bedrag moes gebruik (in ag genome dat die winsopslag op kosprys ook aangepas is van die begrote 65% tot 80%).

Dit het 'n negatiewe invloed op die fooi inkomste (R22 500 minder as die begrote) en verkope van onderdele (R31 500 minder as begroot)

3

6.4.3 Verduidelik of Verbruiksgoedere goed beheer is, of nie.

Vergelyking fooi inkomste en verbruikbare voorraad ✓✓ Syfers ✓✓

Deelpunte vir onduidelike / onvolledige antwoorde Vergelykende syfers nie noodsaaklik maar kan antwoord versterk

Fooi inkomste was minder as begroot met R22 500 (15%) terwyl diensuitgawes was oorbegroot met R6 450 (21,5%). Die werklike vermindering in die fooi inkomste moet gesien word as 'n proporsionele afname in verbruiksgoedere gebruik. Dit dui op 'n gebrek aan kontrole.

4

6.4.4 Verduidelik hoe Vusi se besluit oor die winsopslagpersentasie op onderdele die onderneming beïnvloed het.

Vergelyking van winsopslag % en verkope ✓✓ Syfers ✓✓

Deelpunte vir onduidelike / onvolledige antwoorde Vergelykende syfers nie noodsaaklik maar kan antwoord versterk

- Die verhoging in die winsopslag persentasie (65% tot 80%) het 'n negatiewe impak op die verkope van onderdele.
- Verkope was minder as verwag met R31 500 (R128 700 tot R97 200)
- Wins op verkope was minder as begroot met R7 500. (R50 700 tot R43 200)

4

TOTALE PUNTE
45

TOTAAL: 300

Kopiereg voorbehou